

Aleksandar Ranković (drugi slijeva) na Revelinu na Verdijevom "Trubaduru", 1959. ARHIV DLJI

Kazalište vlasti

Igre u mom srcu

PIŠE: VEDRAN BENIĆ

U prošloj državi i sustavu, uz velike umjetničke dosege, Dubrovačke ljetne igre bile su i svojevrsno 'kazalište vlasti' ('ukrao' sam ovaj naslov iz knjige **Nelle Lonze**). Zaista, dugogodišnji pokrovitelj Igara **Josip Broz Tito**, naročito u prvom desetljeću, često je dovodio inozemne goste na predstave. Godine 1979. dodijeljena mu je i posebna nagrada 'Zlatni Orlando', što 2017. autori monografije uz 40. obljetnicu nagrade korektno nisu preskočili, ali ni stavili na velika zvona kao prije. Kako su Titov primjer slijedili i drugi jugoslavenski rukovodioci, davne kronike Igara ilustrirane su mnogim njihovim fotografijama u prvim redovima gledališta. Zabilježen je tako 1957. na Revelinu Titov suradnik iz najužega kruga **Aleksandar Ranković** s gruzijskom delegacijom na izvedbi **Corneilleova** 'Cida', te 1959. s domaćim rukovodiocima na Verdijevoj operi 'Trubadur'. Nekih sedam godina kasnije, Aleksandra Rankovića više neće pratiti fotoreporter, ali će svaki njegov korak uredno bilježiti Služba državne sigurnosti. Naime, 1966. na tzv. Brijunskom plenumu CK SKJ drug **Leka**, što je bio Rankovićev partizanski nadimak, smijenjen je s dužnosti potpredsjednika Jugoslavije i ritualno isključen iz Komunističke partije zbog zloupotrebe sigurnosnih službi kojima je bio na čelu, nakon što je objavljeno da su pronađeni prislušni uređaji u Titovom kabinetu. Neću se ovdje upetljivati u različita mišljenja o opravdanosti Rankovićeve smjene zavisno o srpskom ili hrvatskom gledištu, ali u svakom slučaju Leka je postao izgnanik i nepoželjna osoba. Uzmak je pronašao u Dubrovniku, gdje je od 1970. do smrti boravio znatan dio svake godine, pa i umro 1983. u svojoj kući u Lapadu koju ljudi i danas nazivaju 'Rankovićevom vilom'. U nekoliko posljednjih brojeva tjednika 'Express' **Miljenko Jergović** isprepleo zanimljivu priču o Lekinim dubrovačkim danima na temelju izvještaja Službe državne sigurnosti koje je obradio **Nikica Barić** iz Hrvatskoga instituta za povijest u radu naslovljenom 'Dubrovački dani

A.Rankovića 1970.-1983.'

Za ove moje priče o Igrama, zanimljivo je da je Leka u rijetkim izlascima u javnost iz lapadske osame tri puta bio na izvedbama Igara, pa je tako 1970. gledao **Shakespeareova** 'Julija Cezara' u Lazaretima. Lekin izlazak s užim društvom na tu predstavu Jergović je ovako opisao: "Ljudi u publici osvrtni su se prema njemu ili su uvlačili glave među ramena, pratili svaku njegovu mimiku, pamtili mu svaki pokret ruke, svaki trzaj u ramenima, kao da je ovo predstava Aleksandra Rankovića u publici, a ne Julija Cezara na pozornici." A mene zapravo iznimno intrigira ovo drugo, zbog čega je Ranković izabrao pogledati upravo tu predstavu koja, osim radnje, ima i tragičnu buduću sudbinu. Bila je to zadnja režija **Koste Spaića** uopće na Igrama. Slomom Hrvatskoga proljeća 1971. godine, nakon smjene ravnateljice Igara **Fani Muhoberac**, u znak solidarnosti umjetnički ravnatelj dramskoga programa **Kosta Spaić** i njegov pomoćnik **Izet Hajdarhodžić** dali su ostavke. Posljedično, povučene su sve njihove predstave s programa Igara, pa tako naravno i 'Julije Cezar'. Mlada i prkosna novinarka **Mani Gotovac**, koja će i sama 2015/16. biti umjetnička rukovoditeljica dramskoga programa Igara, nakon premijere 'Cezara' 1969. u emisiji 'Festivalska panorama' TV Zagreb naglasila je da su svi domaći pokušaji tada u Europi popularnoga političkog teatra, bili u nas daleko od umjetnosti i zapravo na svoj način podilazili režimu, no da je dubrovački 'Julije Cezar' respektabilno i politički i umjetničko djelo: "Svaka njegova scena aplicira na neka naša vrlo važna pitanja. Ja bih iznijela samo primjer Bruta, koji je ovdje glavno lice i koji želi da bude pošten i političar, te stoga i propada". Tako Mani govorila, pa i ona otišla među nepodobne!

A Leka, vratimo se njemu! Iznimno mi je zanimljivo što mu se motalo po glavi gledajući 'Julija Cezara'. S kim se poistovjetio? Je li sebe vidio kao Cezara ili Bruta?

To nikad nećemo saznati. U svakom slučaju, Aleksandar Ranković Leka od tada je još samo dva puta bio na Igrama, 1973. i 1975. Oba puta na nastupima beogradskoga folklornog ansambla 'Kolo'!